

การจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา
ที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร
**CHAOPHRAYA River Resources Management Affecting the Success of
Flood Prevention in Bangkok Metropolitan**

อดิศักดิ์ ชันดี^{1*} และ อุทัย เลาหวิเชียร²

¹สาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 173 ถนนดินสอ แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร 10200

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

*E-mail : deputyadisak@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายการบริหาร และการประสานระหว่างหน่วยงาน ที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารสำนักการระบายน้ำ ผู้บริหารของสำนักงานเขต และใช้การสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้นำชุมชน รวมจำนวน 14 ราย จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการบริหารอันได้แก่ นโยบายภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพมหานคร มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. นโยบายภาครัฐ พบว่า ถ้านโยบายภาครัฐไม่ชัดเจนจะไม่สามารถบูรณาการเชื่อมรอยต่อระหว่างจังหวัดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปในแนวทางเดียวกันได้
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า เป็นไปตามการรณรงค์ความร่วมมือในวันสำคัญและเมื่อเกิดปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องแก้ไขจากสำนักงานเขตเป็นครั้งๆ ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาและติดตามประเมินผล

3. เครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายการบริหารร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วมาตามการรณรงค์ ขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตตามวันสำคัญและเมื่อเกิดปัญหา แต่เมื่อปัญหาหมดไป เครือข่ายต่างๆ ก็สลายไปด้วย

4. การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพมหานคร พบว่า สำนักงานระบายน้ำ และสำนักงานเขตต่างๆ ใช้ศูนย์ป้องกันน้ำท่วมสำนักงานระบายน้ำและศูนย์ปฏิบัติการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วมาแต่ละเขตทั้ง 50 เขต ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้ภาวะความเป็นผู้บริหารระดับสำนักงานระบายน้ำและสำนักงานเขต ประกอบความมีมนุษยสัมพันธ์อันดีประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของต่างๆ เพื่อผลักดันการป้องกันแก้ไขปัญหาทั่วมาจากสาเหตุต่างๆ ให้ดำเนินการลุล่วง ด้วยดี

คำสำคัญ: นโยบายภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims at analyzing different approaches to the Chaophraya River water resource management which affect the success of flood prevention in the Bangkok metropolitan area. These approaches are government's policy, public participation, water resource management networking, and coordination among relevant agencies within the Bangkok Metropolitan Administration (BMA). The samples of this study were the leader of Department of drainage and sewerage ,The leader of District office , the government employee and the leader of community in bangkok. The data were collected using in-depth interview. The result of the study on each approach is summarized as follows.

1. Governments' policy: Interprovincial cooperation among different agencies concerned cannot be successfully achieved unless the government has developed a clear and definite policy relating to the issue.

2. Public participation: Public participation is not exercised on a continuous basis. What is lacking are brainstorming process as well as joint action and follow-up. People play their part in flood prevention only during campaigns on special occasions and when the district office's operation is needed.

3. Water resource management networking: Cooperation networks for flood prevention and mitigation are formed when flooding occurs and on special occasions in response to district office's request and campaigns. These networks, however, dissolve at the end of the flood.

4. Inter-agency coordination within the BMA: The Flood Control Center under the Department of Drainage and Sewerage (DDS) and the joint operations center of each of the 50 district offices coordinate with other relevant agencies in preventing and fighting flood in all parts of Bangkok. The success of flood control coordination relies mainly on the leadership and congeniality of the executives of the DDS and district offices.

Keyword : Governments' policy Public participation Water resource management networking Inter-agency coordination within the BMA

บทนำ

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศและภูมิภาค ในขณะที่เดียวกันทำเลที่ตั้งของกรุงเทพมหานครซึ่งอยู่ในพื้นที่ปลายน้ำของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ก็ทำให้กรุงเทพมหานครต้องพบกับความเสี่ยงที่จะเกิดน้ำท่วม และที่ผ่านมามีปัญหาน้ำท่วมได้สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจมากมาย

ตาราง 1 ประมาณการความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2519-2554

หน่วย : บาท

2519*	2522*	2538*	2554*
16,792,009	17,625,158	72,000,000,000	732,000,000,000

ที่มา : * ศูนย์ประสานงานเฉพาะกิจ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

** ชูเกียรติ ทรัพย์ไพศาล, 2555

หลังจากเกิดปัญหาน้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 กรุงเทพมหานครต้องพบกับวิกฤติความเชื่อมั่น นักลงทุนต่างถาพมาถึงมาตรการในการป้องกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต กรุงเทพมหานครก็ได้เดินหน้าอย่างเต็มทีในการพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วม เพื่อเรียกความเชื่อมั่นจากประชาชนและภาคธุรกิจให้กลับคืนมา

กรุงเทพมหานครได้กำหนดแนวทางดำเนินการในการป้องกันน้ำท่วมออกเป็น 2 มาตรการคือ มาตรการใช้การก่อสร้าง (Structural Measures) โดยใช้แนวคิดการใช้ระบบพื้นที่ปิดล้อม (Polder System) ซึ่งประกอบด้วย การป้องกันน้ำภายนอกไหลเข้าพื้นที่ ด้วยการก่อสร้างระบบบริหารจัดการน้ำ อันประกอบไปด้วยอุโมงค์ระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ การก่อสร้างเขื่อนในคลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การระบายน้ำ การก่อสร้างปรับปรุงท่อระบายน้ำ การก่อสร้างสถานีสูบน้ำ และประตูระบายน้ำ การก่อสร้างคันกั้นน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยา และการจัดหาแก้มลิง เป็นต้น

อีกประการหนึ่งได้แก่ มาตรการไม่ใช้การก่อสร้าง (Non-Structural Measures) ประกอบด้วย การควบคุมผังเมืองและการใช้ที่ดินเพื่อจัดให้มีที่ว่างรับน้ำชะลอน้ำและเก็บกักน้ำ การควบคุมอาคารไม่ให้เกิดขวางการระบายน้ำ การประชาสัมพันธ์รายละเอียดน้ำท่วมให้ประชาชนทราบและเรียนรู้สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นเพื่อการปฏิบัติการป้องกันตนเองเมื่อจำเป็น และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ การติดตั้งระบบพยากรณ์และแจ้งเตือนภัยน้ำท่วม การตั้งหน่วยปฏิบัติการเร่งด่วน รวมถึงการตั้งองค์กร อำนวยการและบริหาร เพื่อให้หน่วยงานมีขีดความสามารถในการเตรียมแผนงาน โครงการและปฏิบัติการ ได้อย่างถูกต้องและบริหารงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามเรื่องที่มีถูกมองข้ามแต่มีความสำคัญยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม กรุงเทพมหานคร ก็คือเรื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการ เนื่องจากเครื่องมือ หรือ มาตรการต่างๆ ที่กรุงเทพมหานครได้สร้างขึ้นมานั้นยังไม่มีความสำเร็จเพียงพอหรือถึงแม้ในอนาคตข้างหน้า กรุงเทพมหานครจะมีการก่อสร้างระบบขึ้นมามากมายเพียงใด สิ่งเหล่านั้นก็ยังคงเป็นเพียง “เครื่องมือ” ที่ต้องอาศัยการ “จัดการ” เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาเครือข่ายการบริหารทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร

4. เพื่อศึกษาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพมหานครในการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร

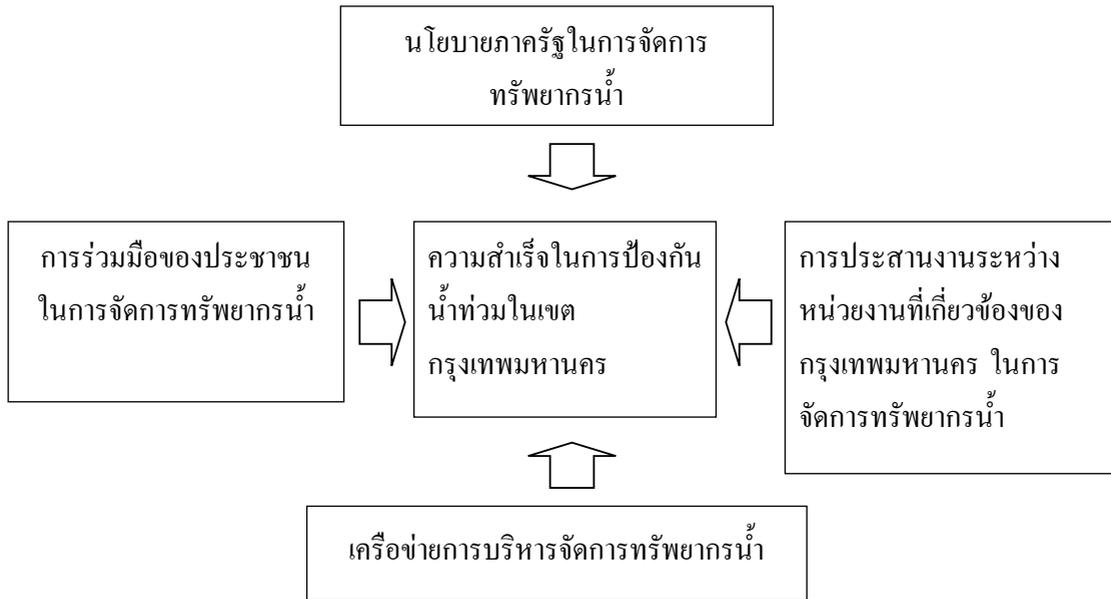
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากตำรา เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องผลสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าผลสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครนั้นสามารถนิยามได้ว่าหมายถึงความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน เครือข่ายทางการบริหาร และความร่วมมือของประชาชน

นโยบายภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา หมายถึงความชัดเจนและความสอดคล้องของ นโยบายการทำงาน การวางแผน การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำ และการควบคุมด้วย การใช้มาตรการหลายประเภทร่วมกันในการป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา หมายถึง การที่ประชาชนสมัครใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ทั้งร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล เครือข่ายการบริหารจัดการ หมายถึง การเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม ชุมชน องค์กรภาคเอกชน-ภาครัฐ จะทำให้เกิดความสามารถในการรวมกลุ่มในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การจัดให้การทำงานระหว่างหน่วยงานให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน เกิดความคิดความเข้าใจตรงกัน ไม่เกิดความสับสน ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ได้กรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับแนวทางการศึกษานั้น ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสาร และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสารสถิติมาจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำ สำนักงานระบายน้ำ สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ตำราและเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงและที่มีเนื้อหาใกล้เคียง ข่าวสารและสื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำมากลั่นกรอง จนได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากนั้นจึงตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Content validity) ทำการปรับปรุงคำถามให้มีความตรงมากยิ่งขึ้น แล้วจึงนำเสนอแบบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทำการทดสอบ (Pilot study) เพื่อทดสอบความเข้าใจคำถามและการสื่อความหมายก่อนนำไปเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 5 แห่ง ดังต่อไปนี้

- กรณีศึกษาที่ 1 เขตพระนคร
- กรณีศึกษาที่ 2 เขตบางพลัด
- กรณีศึกษาที่ 3 เขตบางนา
- กรณีศึกษาที่ 4 เขตดอนเมือง
- กรณีศึกษาที่ 5 สำนักงานระบายน้ำ

โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก จากการที่เขตทั้ง 4 เป็นพื้นที่จุดอ่อนน้ำท่วม แต่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม โดยดูจากสถิติการเกิดปัญหาน้ำท่วมที่ลดลงในแต่ละปี และสำนักการระบายน้ำในฐานะที่เป็นผู้วางแผนและดำเนินการป้องกันน้ำท่วมทั้งพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ ผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 4 เขต ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงสำหรับการเก็บข้อมูลจำนวน 9 คนและเจ้าหน้าที่ทั้ง 4 เขต อีกจำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 2 คือ ผู้บริหารระดับสูงขององค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ราย คือ ผู้บริหารสำนักงานเขต 4 เขต จำนวน 4 คน และผู้บริหารสำนักการระบายน้ำกรุงเทพมหานครอีก 1 คน รวมเป็น 5 คน

เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจะเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) โดยระบุคุณสมบัติของผู้ให้สัมภาษณ์คือการเป็นแหล่งความรู้ที่ดี (information-rich cases) คือควรเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ที่ถูกการเลือกโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพราะสามารถให้ผู้วิจัยเรียนรู้ได้มากกว่าอื่นๆ (Patton, 1990) โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) คัดเลือกบุคคลที่เป็นระดับผู้บริหารของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ราย และสำนักการระบายน้ำ จำนวน 1 ราย ที่เกี่ยวข้องกับการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา รวมเป็น 5 ราย โดยคำถามจะเน้นเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง นโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายการบริหารจัดการ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้ในการประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ว่ามีเนื้อหาสาระครบถ้วนในเรื่องที่วัดหรือสิ่งที่ต้องการทำความเข้าใจหรือไม่ จากนั้นปรับปรุงคำถามในการสัมภาษณ์ให้มีความกระชับและเข้าใจง่ายตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทดสอบถามแก่ผู้บริหารขององค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา จำนวน 3 ราย ว่ามีความเข้าใจในข้อคำถามเพียงใด และปรับปรุงภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้น หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์จริงในการวิจัยต่อไป

ส่วนที่ 2 เป็นการวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม มุ่งเน้นการศึกษากลุ่มเจาะจง 4 ครั้ง กับผู้นำชุมชน 4 เขต จำนวน 9 ราย และเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานเขต 4 เขต จำนวน 5 ราย ได้แก่ เขตพระนคร เจ้าหน้าที่ 1 คน และกรรมการชุมชนท่าเตียน 1 คน เขตบางนา เจ้าหน้าที่ 2 คน กรรมการชุมชนทองโอบ 2 คน

กรรมการเคหะชุมชนบางนา 2 คน เขตบางพลัด เจ้าหน้าที่ 1 คน กรรมการชุมชนบางบำหรุ 1 คน ชุมชนสะพานยาว 1 คน เขตดอนเมือง เจ้าหน้าที่ 1 คน กรรมการชุมชนศรีกาญจน์ 1 คน ชมรม เทิดราชัน 1 คน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงเทพมหานคร รวม จำนวน 14 ราย ซึ่งถูกจัดขึ้นมาเพื่อการสนทนาหรืออภิปรายกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเจาะจง เพื่อจะหาข้อมูล ที่ถูกต้องตรงประเด็น เพื่อตอบคำถามการวิจัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction) โดยการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสาร แล้วเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่างๆเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ในการ วิจัยเชิงคุณภาพนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารมิได้สนใจเพียงแค่ข้อความเหล่านี้ แต่ยังอาศัยข้อมูลที่เก็บ รวบรวมมาได้ด้วยวิธีการอื่นหรือข้อมูลภูมิหลังสภาพแวดล้อมอื่นๆ มาประกอบการวิเคราะห์และตีความ หมายข้อมูลในเอกสารโดยใช้หลักตามแนวคิดของ Mile and Huberman (1994) ประกอบด้วย

- 1) จัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เพื่อจัดการให้ข้อมูลเป็นระเบียบทั้งด้านเนื้อหาและ กายภาพ ให้พร้อมที่จะแสดงและนำเสนอได้อย่างเป็นระบบ
- 2) แสดงข้อมูล (Data Display) เชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิด ที่ใช้ในการวิเคราะห์
- 3) หาข้อสรุป ตีความและตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็น ของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) เพื่ออธิบายข้อค้นพบจากผลการวิจัย

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาปัจจัยทางการบริหาร 4 ประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันน้ำท่วม ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย นโยบายของภาครัฐ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน เครื่องมือทางการบริหาร และความร่วมมือของประชาชน โดยมีการศึกษาในพื้นที่ 4 เขตของ กรุงเทพมหานคร คือ เขตดอนเมือง เขตบางพลัด เขตพระนคร และเขตบางนา ซึ่งเป็นเขตที่มีความเสี่ยง ในการเกิดปัญหาน้ำท่วม เนื่องจาก เขตบางพลัด เขตพระนคร เป็นเขตที่มีพื้นที่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีผลต่อการเกิดปัญหาน้ำท่วม ในขณะที่เขตดอนเมือง และเขตบางนาเป็นเขตที่มีรอยต่อกับจังหวัด ปริมณฑล แต่จากที่ผ่านมามีพบว่า สถิติการเกิดปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ 4 เขตดังกล่าว มีจำนวนลดลงอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งการเก็บข้อมูลได้จาก การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บริหารสำนักการระบายน้ำกับผู้บริหารสำนักงานเขต จำนวน 5 และ จากกลุ่มผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ สำนักงานเขตจำนวน 14 คน มีข้อค้นพบดังนี้

ปัจจัยที่ 1 นโยบายของภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยามีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร โดยกรุงเทพมหานครอยู่ในฐานะผู้ได้รับผลกระทบ และต้องตั้งรับกับผลของนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มเจ้าพระยาตอนต้น และตอนกลาง เพราะการที่กรุงเทพมหานครมีทำเลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ปลายน้ำของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทำให้ปริมาณน้ำที่ระบายลงมาจากกลุ่มน้ำส่วนต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จะต้องไหลผ่านเพื่อระบายลงสู่อ่าวไทย แต่ในขณะเดียวกันสภาพพื้นที่ของกรุงเทพมหานครก็มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ และมีระดับสูง ต่ำคล้ายหลุมขนมครก ทำให้น้ำไม่สามารถระบายได้ตามธรรมชาติ ดังนั้นหากปล่อยให้มีการระบายน้ำเข้ามาในพื้นที่ที่มากกว่าเกินที่ขีดจำกัดของระบบระบายน้ำจะรับได้ ก็จะทำให้เกิดปัญหาการท่วมขังในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ใช้วิธีสร้างระบบพื้นที่ปิดล้อมขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยการสร้างประตูระบายน้ำ คันกั้นน้ำ เพื่อจำกัดปริมาณน้ำที่ไหลเข้ามาในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันการบริหารน้ำนอกพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ทั้งในส่วนต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน ซึ่งจะต้องบริหารน้ำในกิจการหลายประเภท ทั้งทางด้านการเกษตร การผลิตไฟฟ้า รวมถึงการป้องกันปัญหาอุทกภัย และภัยแล้ง ซึ่งล้วนมีผลกระทบกับกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น ดังเช่นกรณีอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี 2554 ที่มีปริมาณน้ำมหาศาลถูกปล่อยลงมาในทิศทางที่มุ่งตรงสู่กรุงเทพมหานคร ในขณะที่กรุงเทพมหานครมีนโยบายที่จะจำกัดปริมาณน้ำที่เข้าพื้นที่ จนก่อให้เกิดความขัดแย้งของประชาชนที่อยู่ด้านนอก และด้านในแนวประตูระบายน้ำ จนเกิดกรณีการรื้อ ทำลายคันกั้นน้ำ และประตูระบายน้ำในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ชาร์ลส์ อี. ลินด์บลอมน์ (Charles E. Lindblom, 1968, P3.) ที่กล่าวว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นกระบวนการทางการเมืองเป็นการต่อสู้กันของกลุ่มผู้มีความคิดขัดแย้ง ในบางกรณีเป็นเรื่องการต่อรองและหาช่องทางในการหาข้อตกลงประณีประนอมกันระหว่างกลุ่มอิทธิพลหรือศูนย์รวมต่างๆ ในระบบการเมือง หรือเป็นการจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคมโดยผ่านกระบวนการทางการเมือง

สำหรับปัจจัยที่ 2 คือการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผลสำเร็จในการป้องกันน้ำท่วม จะต้องอาศัยองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง และมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง

ที่ผ่านมากรุงเทพมหานครได้พัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วมโดยมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนมาก ทั้งการก่อสร้างท่อระบายน้ำ การก่อสร้างเขื่อนในคลอง การสร้างสถานีสูบน้ำ และการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาที่ผ่านมา หลายครั้งกรุงเทพมหานคร ต้องประสบกับปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากฝนตกหนัก ซึ่งพบว่าสาเหตุมาจากการที่มีขยะอุดตันในช่องตะแกรง

รับน้ำหรือบริเวณสถานีสูบน้ำ ซึ่งพบทั้งที่นอน โขงฟา โตะ เก้าอี้ โอ่ง และในท่อระบายน้ำยังมีไขมัน
อุดตันที่ท่อระบายน้ำอีกเป็นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้ระบบระบายน้ำตามมาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง
ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ไขปัญหา
และปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้มีการดึงเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการจัดทำโครงการนำร่อง
เสริมสร้างการมีส่วนร่วมด้านการดูแลรักษาคลองระบายน้ำสายหลัก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เกิดการตั้งทีมงานอาสาสมัครภายในชุมชน เกิดการร่วมคิดวิธีการจัดการขยะ วัชพืช เกิดความรัก
ความผูกพันกับคลองของชุมชน เกิดการตั้งกลุ่มโซเชียลเน็ตเวิร์กในแอปพลิเคชัน Line เพื่อใช้ติดต่อ
สื่อสารอนุรักษ์คลองขึ้นหลายคลอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's
Participation) ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตามที่โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohem and Uphoff,
1981) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน
4 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรจะทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละ
ในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการ

ปัจจัยที่ 3 เครื่องมือทางการบริหาร สำหรับในปัจจุบันพบว่า มีผลต่อความสำเร็จของการ
ป้องกันปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ในแง่มุมของการเป็นปัจจัยสนับสนุน โดยเฉพาะเมื่อเกิด
วิกฤติการณ์มหาอุทกภัย เช่น ในปี 2554 ได้เกิดลักษณะเครื่องมือการบริหารขึ้น เพื่อช่วยเหลือกันและ
กันทั้งในพื้นที่ชุมชนเขตและกรุงเทพมหานคร มีทั้งเครือข่ายให้ความรู้ในการป้องกันน้ำท่วมบ้านและ
การทำเรือ เครือข่ายอาสาสมัครรับบริจาคสิ่งของ เครือข่ายแจกอาหารและสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิต
แต่เมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไปเครือข่ายเหล่านั้นก็ยุติบทบาทลงไปคงเหลือแต่การรวมตัวหลวมๆ เป็นครั้งๆ
เมื่อมีเรื่องหรือปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข โดยมีสำนักงานเขตหรือกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายเชิญชวน
ร้องขอให้ช่วยกัน จึงทำให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาในกรุงเทพมหานครเป็นไปแบบ
ไม่ต่อเนื่องไม่ยั่งยืน ภาระและหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในน้ำท่วมจึงตกเป็นความรับผิดชอบ
ของสำนักงานเขตและกรุงเทพมหานครเพียงฝ่ายเดียว การแก้ไขปัญหาจึงขาดพลัง เป็นภาระทาง
งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และกำลังคน รวมถึงส่งผลกระทบต่อปัญหาการสร้าง ความเข้าใจกับประชาชนใน
ภารกิจป้องกันน้ำท่วม เช่นการเปิด-ปิดประตูระบายน้ำ จนก่อให้เกิดการทำลายเขื่อนกันน้ำในช่วง
น้ำท่วมใหญ่ในปี 2554

เมื่อสำนักงานการระบายน้ำกรุงเทพมหานครได้ทำโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมด้านการดูแล
คลองระบายน้ำสายหลัก นำร่อง 3 คลอง 9 ชุมชน ภายหลังเสร็จสิ้นโครงการได้เกิดการรวมตัวของ

ชุมชนหลายสายคลองร่วมกับสถาบันการศึกษาและ NGO ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายชุมชนคนรักคลองขึ้น มีการสื่อสารประสบการณ์แลกเปลี่ยนผ่านแอปพลิเคชัน Line และเริ่มมีการไปช่วยแนะนำเทคนิควิธีการดูแลรักษายากคลองกับสายคลองอื่นๆ ที่สนใจ เช่น เครือข่ายชุมชนคนรักคลอง มัสยิดดารุลอิบาเดห์ ไปช่วยชุมชนคลองลำสาละ เป็นต้น

และปัจจัยสุดท้ายคือ การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของการป้องกันปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร” และมีคำสั่งให้ทุกสำนักงานเขตจัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการร่วมเตรียมการและป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่เขต” ทั้ง 50 เขต เพื่อเป็นกลไกในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตต่างๆ และหน่วยงานภายนอกให้เกิดการประสานและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างรวดเร็ว ไม่เกิดความสับสน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนสามารถติดตามสถานการณ์และประเมินผลปฏิบัติการที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการระบายน้ำในกรุงเทพมหานคร เช่น กรมอุตุฯ กรมชลประทาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมชลประทาน การไฟฟ้านครหลวง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานด้านสาธารณสุข ภารกิจการขนส่งมวลชน(ทางด่วน รถไฟฟ้า) และอีกหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้การระบายน้ำไม่สะดวก อันเนื่องมาจากเศษวัสดุ เศษตอม่อ ในการก่อสร้างไปกีดขวางทางระบายน้ำ หรือเกิดการอุดตันทางระบายน้ำ นอกจากการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานข้างต้นแล้ว กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตยังให้ความสำคัญในการติดต่อประสานกับบุคคลหรือหน่วยงานระหว่างจังหวัดที่เป็นรอยต่อกับกรุงเทพมหานครเพื่อให้การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมระหว่างรอยต่อดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งหลายครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นมักแก้ไขได้ด้วยศักยภาพความเป็นผู้บริหารและความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังแนวคิดการประสานงานที่กล่าวไว้ว่า รูปแบบการประสานงาน กระทำได้ทั้งการประสานงานในแบบซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามปกติกับการประสานงานนอกแบบ เป็นกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน อาจทำได้ในรูปของกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การประสานงานสำเร็จด้วยดี

จึงกล่าวได้ว่านโยบายของภาครัฐ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน เครือข่ายทางการบริหาร และความร่วมมือของประชาชน เป็นปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากมีการนำไปปฏิบัติในทุกพื้นที่เขตก็จะทำให้กรุงเทพมหานครสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อภิปรายผล

การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมในกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา มีการมุ่งเน้นมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างเป็นหลัก ทั้งการก่อสร้างปรับปรุงท่อระบายน้ำ การปรับปรุงคลองระบายน้ำ การสร้างสถานีสูบน้ำ และการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การจัดการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหาร 4 ประการ ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน เครือข่ายทางการบริหาร และความร่วมมือของประชาชน ซึ่งพบว่าทุกปัจจัยล้วนแต่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามด้วยสภาพแวดล้อม บริบท ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้เราต้องไม่หยุดที่จะพัฒนาและสร้างสมองค์ความรู้ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. นโยบายภาครัฐควรทำความเข้าใจร่วมกัน ในการบริหารจัดการน้ำตามรอยเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่างๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและภาคธุรกิจ ที่จะมาลงทุนในประเทศไทย

2. นโยบายกรุงเทพมหานคร “ไม่มีน้ำท่วมขัง มีแต่น้ำรอการระบายไม่เกิน 1 ชั่วโมง” เปิดทางน้ำไหล ปราศจากขยะ วัชพืชและสิ่งกีดขวาง แต่โดยข้อเท็จจริงทุกครั้งที่ฝนตกหนักก็จะได้เห็นภาพ น้ำท่วมถนน รถติด ขยะลอยติดหน้าประตูระบายน้ำเป็นจำนวนมาก ทั้งทางสื่อสารมวลชนและโซเชียลในแขนงต่างๆ กรุงเทพมหานครควรเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับร่วมกับทางชุมชนสำรวจคูคลองท่อระบายน้ำ และพัฒนาทำความสะอาด อีกทั้งจัดการเชื่อมต่อคลองต่างๆ ให้เกิดการรับน้ำและระบายน้ำได้สะดวกอย่างต่อเนื่อง คล่องตัวขึ้น

3. กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การคมนาคม ฯลฯ ที่สำคัญ การเจริญเติบโตของชุมชนเมืองจึงเกิดขึ้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว สาธารณูปโภค สาธารณูปการรองรับการเปลี่ยนแปลงของเมืองไม่ทันการ จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดผังเมืองและการปรับปรุงพัฒนาท่อระบายน้ำที่มีขนาดเล็ก ประมาณ 0.40 เมตร ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น สามารถรองรับปริมาณน้ำที่นับวันจะมีปริมาณมากขึ้น ซึ่งถึงแม้จะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก แต่ควรจะมีการวางแผนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกรุงเทพมหานครควรประสานแผนความร่วมมือและรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลอย่างเพียงพออีกทางหนึ่ง

4. ควรเร่งส่งเสริมสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และเครือข่ายการบริหารและภาครัฐกิจให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสำนึกร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วกรุงเทพมหานครเป็นภารกิจร่วมกัน ควรดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้เกิดเป็นองค์กร เกิดแผนงาน กิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วในอนาคต

5. ก่อนลงมือก่อสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รถไฟฟ้า รถไฟ ทางด่วน ควรมีการตกลงและทำความเข้าใจร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วที่ภาคเอกชนจะต้องระมัดระวัง เมื่อเกิดปัญหาต้องร่วมกันแก้ไขไม่ควรปิดใจเป็นความรับผิดชอบของสำนักงานเขตหรือกรุงเทพมหานครแต่ฝ่ายเดียว

6. หน่วยงานราชการควรเป็นแบบอย่างความเป็นกลางทางการเมือง เพื่อไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน จนกลายเป็นความไม่ยินดีร่วมมือสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

7. กรุงเทพมหานครโดยเฉพาะสำนักงานเขตควรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจบทบาทภารกิจ การป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วกรุงเทพมหานคร เป็นภารกิจที่ทุกคนทุกฝ่ายต้องร่วมด้วยช่วยกัน มิใช่เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานภาครัฐแต่ฝ่ายเดียว

8. การพร่องน้ำในคู คลอง บึง เป็นวิธีการสำคัญในการช่วยบรรเทาทั่ว ดั่งนั้นคู คลอง หนอง บึง จะต้องสะอาดปราศจากขยะ วัชพืชและสิ่งกีดขวางการระบายน้ำ ประตูเปิดปิดน้ำ เครื่องสูบน้ำ จะต้องอยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

9. ผู้บริหารสำนักงานเขตต่างๆ ควรมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะที่ดีต่อประชาชน หน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกกรุงเทพมหานคร ด้วยความมุ่งมั่นและติดตามผลในการแก้ไข จะช่วยให้การประสานงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และนิลนิต สุพานิช. (2549). *แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ คลังวิชา จำกัด.
- ชินวัชร สุรัสวดี. (2554). *เทียบข้อมูลฝนจากดาวเทียม หาสาเหตุวิกฤตน้ำท่วม 2554*. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน. 1 พฤศจิกายน 2554.
- ชูเกียรติ ทรัพย์ไพศาล. (2554). *การบริหารจัดการน้ำท่วม*. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- ธงชัย สันติวงษ์ (2546). *การบริหารทุนมนุษย์*. กรุงเทพฯ : บริษัท ประชุมช่าง จำกัด.
- นพวรรณ ชีระพันธ์เจริญ. (2548). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปกรรมท้องถิ่น อำเภอพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2548). *น้ำท่วมจะแก้ปัญหาโดยเทคโนโลยีหรือใช้วิธีการจัดการทางสังคม*. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. www.midnightunv.org.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2542). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ. รวมสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2537). *ความรับผิดชอบขององค์กรพัฒนาเอกชนในวิกฤตการณ์สังคมไทย : ทางใหม่เพื่อพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการวิจัยระบบเตือนภัยและการมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่ายลุ่มน้ำน่านตอนบนเพื่อการป้องกันอุทกภัยและแผ่นดินถล่ม.
- มูลนิธิชัยพัฒนา <http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/concept-and-theory-development/theory-of-flooding-problems> สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2555.

- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร.(2556). รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารและบทคัดย่อ โดย JICA เรื่อง แผนการบริหารจัดการน้ำท่วมสำหรับลุ่มน้ำเจ้าพระยา ราชอาณาจักรไทย จาก <http://www.seub.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557.
- วรวิมล โรมรัตนพันธ์. (2551). *ทูลทางสังคม: กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: หจก.สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- วรวิมล โรมรัตนพันธ์. (2548). *ทูลทางสังคม*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). วารสารข่าวชลประทาน ปีที่ 19 ฉบับที่ 15 ประจำเดือนตุลาคม 2554
- สำนักการระบายน้ำ. (2547). *โครงการสำรวจและออกแบบระบบระบายน้ำในพื้นที่เขต พระนคร ป้อมปราบฯ สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน บางรัก สาทร ยานนาวา และบางส่วนของเขต บางคอแหลม*. กรุงเทพฯ: บริษัท วอเตอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ คอนซัลแต้นส์ กรุ๊ป จำกัด.
- สำนักการระบายน้ำ. (2552). *การดำเนินการป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำของกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ.
- สำนักการระบายน้ำ. (2555). *แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมกรุงเทพมหานครประจำปี 2555*. กรุงเทพฯ.
- สำนักการระบายน้ำ. (2554). *แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมกรุงเทพมหานครประจำปี 2554*. กรุงเทพฯ.
- สำนักการระบายน้ำ. (2555). *การจัดการคุณภาพน้ำในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ.
- อรนันท์ อนันต์ธนกร. (2548). *การบริหารเครือข่ายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรณีศึกษา: กรุงเทพมหานคร*. เอกสารวิจัยหลักสูตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barnes, R. A. (1995). *African American Parents Involvement in their Children's Schooling*. Dissertation Abstracts International, 55(10), A-3152.
- Berg, Bruce L. (2004). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Pearson Education.

- De Kraker, A. M. J., Flood events in the southwestern Netherlands and coastal Belgium, 2006, 1400-1953. *Hydrol. Sci. J.*51 (5), 913-929. และโปรดดูเพิ่มเติมใน Pauwels, O. B. Overstromingen in Assenede in 1808 en 1809. In: “Over den Vier Ambachten” 750 Keure 500 jaarGraaf Jansdijk (ed. by A. M. J. de Kraker, H. van Royen & M. E. E. de Smet), 221-227. Duerinck bv, Kloosterzande, The Netherlands, 1993.
- Erwin C. Hargrove, William. (1976). *Participation Management : Concept Theory and the Implementation*. Atlanata : Georgia State University Press.
- Flora, C.B. (2004). Moving From Scattered Projects to Strategic Community Development: Where is the Forest Service and its Partners? Retrieved August 28, 2006, from <http://www.ncrcrd.iastate.edu/pubs/contents/forests-service.pdf>
- Gerritsen, H., What happened in 1953? The Big Flood in the Netherlands in retrospect, available online at <http://www.safecoast.org/editor/databank/File/What%20happened%20in%201953-2.pdf>
- Gustavo, Wilches-Chaux. (1992). The Meaning of Participation in Bran, Peter Charles. In *Community Participation : Proceeding*. Colombia. Habinet.\
- Harper, R. (2001). Social Capital: A Review of the Literature, Social Analysis and Reporting Division Office for National Statistics. Retrieved October 8, 2006, From <http://www.statistics.gov.uk/social/capital/downloads/soccaplit.review.pdf>
- Jonkman S.N., Brinkhuis M., Kok M. Cost benefit analysis and flood damage mitigation in the Netherlands, 2004, *Heron* Vol. 49 No. 1, pages 95-111.
- Keong, T.T. (n.d.). Social Capital and Singapore Society. Retrieved January 8, 2006, from <http://www.spp.nus.edu.sg/docs/wp/wp51.pdf>
- King, R. P., Backus, G.B.C., Vlieger, J. J., Pierick, E.T.,& Kroon, S. (2002). Social Capital and Communication. Retrieved March 4, 2006, from <http://www.lei.dle.nl/publication/PDF/2002/7xxx/7-02-08.pdf>

- Kilpatrick, S. (2003). The Role of Vet in Building Social Capital for Rural Community Development in Australia. Retrieved January 17, 2006, from <http://www.crlra.utas.edu.au/files/discussion/2003/D4-2003.pdf>
- Koch, J. L, Miller, R., Walesh, K., & Brown, E. (2001). Building Community Social Connections and Civic Involvement in Silicon Valley. Retrieved January 1, 2005, from <http://www.cf.sv.org/community/survey/doce/scsrfd.pdf>
- Lawler III, Edward E. (2001). The Future of Leadership : To day's Top Leadership Thinkers Speak to Tomorrow's Leaders. CA : Jossey – Bass.
- Mani, D. (n.d.). Social Capital for Development. Retrieved June 19, 2006, from http://www.uncrd.or.jp/hs/doc/02a_mani_soccap.pdf
- McKinney, V., Sea Level Rise and the Future of the Netherlands, ICE Case Studies212. May, 2007, available online at <http://www1.american.edu/ted/ice/dutch-sea.htm>
- Midgley, J & others. (1986). Community Participation, Social Development and State. New York.
- Miles Matthew B. and Huberman, Michael A. 1984. *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. 2nd ed Thousand Oaks, CA: Sage
- Papalia, D.D. & Olds, S.W. (1985). *Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Parise, S., & Sasson, L. (2002). Leveraging Knowledge Management Across Strategic Alliances. Retrieved July 5, 2006, from <http://www.libm.com/services/us/imc/pdf>.
- Parissaki, M. (2005). European Foudation for the Improvement of Living and Working Conditions. Retrieved June 19, 2006, from <http://www.eurofound.eu.int/pubdocs/2004/114/en/1/e0411en.pdf>
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (pp. 169-186). Beverly Hills, CA: Sage.

- Pellini, A, & Ayres, D. (2005). Social Capital and Village Governace: Experiences with VillageNetworks. Retrieved May 29, 2006, from <http://www.Poverty2.for umone.com/files/15231-village Level Governance-FINAL.pdf>
- Pollitt, M. (2001). The Economies of Trust, Normus and Networks. Retrieved December 6, 2005, from <http://www.elec.tricity.policy.org.uk/people/pollitt economic.strust.pdf>
- Wallis, J., & Dolleery, B. (2002). Local Government Capacity and Social Capital. Retrieved February 10,, 2006. From <http://www.commerce.otago.ac.nz/ECON/research/discussion/papers/DP0707.pdf>

